

Notitie

Opdrachtgever: Dhr. C. van Beers
Auteur: W. Moerland
Betreft: Quick scan Naturalis Leiden
Projectnummer: 1176
Datum: 28 oktober 2014
Status: definitief

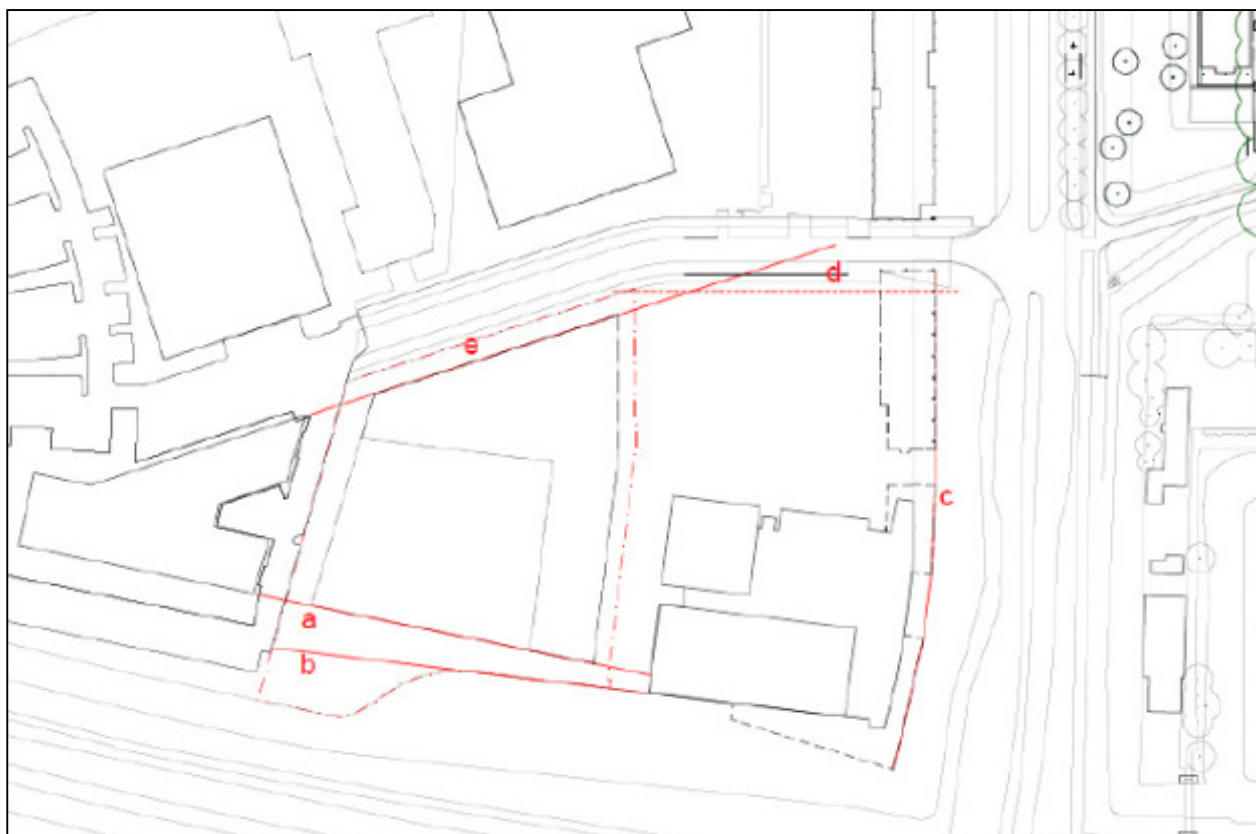

Bureau Stadsnatuur

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

In verband met een ruimtelijke herinrichting op het terrein van Naturalis Biodiversity Center te Leiden heeft Bureau Stadsnatuur ecologisch onderzoek uitgevoerd. Middels een quick scan in het kader van de Flora- en faunawet is beoordeeld of het gebied potenties heeft voor beschermde flora en fauna en of nader ecologisch onderzoek vereist is. Onder beschermde natuurwaarden wordt hier verstaan soorten die onder de Flora- en faunawet (Ff-wet) strikt beschermd zijn. Voor deze soorten geldt dat voor bepaalde handelingen die voor hun voortbestaan op een locatie een risico betekenen, gewerkt moet worden volgens een goedgekeurde gedragscode en/of een ontheffing ex artikel 75 van de Ff-wet moet worden aangevraagd. Zie voor een toelichting hierop de paragrafen in de bijlage, onder 'Wettelijk kader'. Het plangebied is weergegeven in Figuur 1.

Figuur 1. Plangebied project.

Methodiek

Op 2 oktober 2014 heeft een ecooloog van Bureau Stadsnatuur het plangebied geïnspecteerd. Relevante observaties zijn vastgelegd in de mobiele applicatie van WrnPro. Aanvullend zijn gegevens geraadpleegd uit de natuurdatabase van de gemeente Leiden. Onderzocht is:

- of het gebied potentie heeft als leefgebied van soorten met een beschermde status volgens de Ff-wet;
- voor welke functies het plangebied voor betreffende soorten in aanmerking komt;
- of vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van beschermde fauna nodig.

Resultaten

Het plangebied omvat hoogbouw, verhard terrein in de vorm van bestrating en parkeerplaatsen, alsmede plaatselijk ruigte, bestaande uit met name kruidachtige plantensoorten van voedselrijke bodems (Figuur 2). Aan de zuidzijde grenst het plangebied aan een watergang met Riet *Phragmites australis* en knotwilgen *Salix alba*.

Figuur 2. Ruigte tussen parkeerplaats en bestaande bebouwing van Naturalis.

Potenties zijn aangetroffen voor beschermde vaatplanten. Het gaat hierbij om de beschermde Rietorchis *Dactylorhiza praetermissa* en Brede orchis *D. majalis* (beide Ffwet tabel II), die in vochtige oeverzones en graslanden kunnen voorkomen. Deze soorten zijn ook bekend uit het Bioscience Park (natuurdatabase Leiden). Beschermde soorten groeiend op hard substraat zijn niet te verwachten. Geschikte muren of stenige bodems met kruiden, zijn niet aanwezig.

Van beschermde invertebraten is voorkomen uitgesloten op basis van landelijk verspreiding en/of het ontbreken van geschikt leefgebied (zie ook Tabel 1).

Vissen met een beschermde status zijn in de naastgelegen watergang te verwachten. Het gaat om de Kleine modderkruiper *Cobitis taenia* (Ffwet tabel II) en Bittervoorn *Rhodeus amarus* (Ffwet tabel III). Beide soorten in de directe omgeving van het plangebied aangetroffen (Moerland 2013).

Voorkomen van beschermde amfibieën en reptielen wordt uitgesloten op basis van landelijk verspreiding en/of het ontbreken van geschikt leefgebied (zie ook Tabel 2).

Vogels met een jaarrond beschermd nesten zijn potentieel aanwezig, in de vorm van de Slechtvalk *Falco peregrinus*. Een nestkast is aanwezig op de hoge toren van Naturalis Biodiversity Centre. Tot op heden wordt deze echter niet als broedlocatie gebruikt, wel als sporadische rust- of plukplaats. Broedmogelijkheden voor Huismus *Passer domesticus* en Gierzwaluw *Apus apus* ontbreken in het plangebied. Door de constructie en gebruikte materiaal van de bebouwing is nestelen niet mogelijk. Voor overige vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten biedt het plangebied geen geschikt leefgebied.

Wat betreft de zoogdieren zijn geen potenties aangetroffen voor verblijfplaatsen van vleermuizen (Ffwet tabel III). Ook is geen sprake van essentieel foerageergebied of een essentiële vliegroute. In het plangebied zijn weinig voedselbronnen voor vleermuizen te vinden. Voorts ligt de locatie naast de Plesmanlaan, een fel verlichte en drukke verkeersader. Een inrichting geschikt voor structurele vliegbewegingen ontbreekt. Voorts is de bouwwijze van de aanwezige bebouwing ongeschikt voor gebruik door vleermuizen.

Waterspitsmuis *Neomys fodiens* wordt niet verwacht. Het betreft een amfibisch zoogdier levend bij heldere watergangen met structuurrijke watervegetatie. De watergang in het plangebied is voedselrijk van karakter, met ongeschikte watervegetatie (dominerende kroos *Lemna* spec.).

Tabel 1. Overzicht potenties plangebied voor soortgroepen met beschermde vertegenwoordigers

Soortgroep	Plangebied	ecologische onderbouwing	Bron
Vaatplanten	aanwezig	vochtige oevers	Quick scan
Invertebraten (kevers, libellen, mollusken, dagvlinders etc.)	afwezig	geen geschikt biotoop	www.vlindernet.nl, Cuppen <i>et al.</i> 2006 en www.libellennet.nl, www.anemoon.org
Vissen	aanwezig	watergang grenzend aan plangebied	ww.ravon.nl
Amfibieën en reptielen	afwezig	buiten verspreidingsgebied	ww.ravon.nl, Creemers & Van Delft (2009)
Vogels	aanwezig	enkel Slechtvalk	Quick scan
Zoogdieren	afwezig	geen potentiële verblijfplaatsen	Quick scan

Conclusies

Op basis van voorgaande worden met betrekking tot het plangebied de volgende conclusies getrokken:

- strikt beschermde vaatplanten kunnen voorkomen;
- strikt beschermde invertebraten kunnen niet voorkomen;
- strikt beschermde vissoorten kunnen niet voorkomen (echter wel in de naburige watergang);
- strikt beschermde amfibieën en reptielen kunnen niet voorkomen;
- van de Slechtvalk is in de toekomst mogelijk een jaarrond beschermd nest aanwezig;
- strikt beschermde zoogdieren, inclusief verblijfplaatsen van vleermuizen, kunnen niet voorkomen.

Aanbevelingen

Op basis van de getrokken conclusies worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Alle werkzaamheden dienen plaats te vinden volgens een (door het Ministerie van EZ goedgekeurde) gedragscode voor ruimtelijke ontwikkelingen. Hierin staat onder meer dat werkzaamheden op locaties met vogelnesten buiten de broedtijd om dienen plaats te vinden. Deze periode loopt grofweg van 1 maart tot en met 1 augustus;
- Laat in mei/juni 2015 een onderzoek uitvoeren naar voorkomen van de genoemde beschermde orchissen. Bij aanwezigheid moeten de exemplaren conform de gedragscode verplaatst worden;
- Controleer de slechtvalkennestkast vanaf maart 2015 op gebruik. Werkzaamheden tijdens het broedseizoen van broedende Slechtvalken dienen plaats te vinden op een wijze die tot minimale verstoring leidt. Wanneer dit niet mogelijk is dient buiten het broedseizoen van de vogels te worden gewerkt.

Literatuur

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie). 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland – Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Cuppen, J.G.M., B. Koeze & H. Sierdsema 2006. Distribution and habitat of *Graphoderus bilineatus* in the Netherlands (Coleoptera: Dytiscidae). Nederlandse Faunistische Mededelingen: 24: 29-40.

Moerland, W. 2013. Vervolgonderzoek Leeuwenhoekpark Leiden. bSR-notitie 1010. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.

© Bureau Stadsnatuur | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.

bSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

Wettelijk kader

Verbodsbepalingen

De van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren worden beschermd door de Flora- en faunawet die in 2002 van kracht geworden is. De soortbeschermingsbepalingen uit de Europese richtlijnen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn in de Ffwet geïmplementeerd. Deze bescherming dient ervoor te zorgen dat zeldzame en bedreigde soorten niet in aantallen afnemen of uit Nederland verdwijnen. De bescherming in de Ffwet wordt geregeld middels een aantal verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 13):

- artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- artikel 9:* Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- artikel 10:* Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.
- artikel 11:* Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen (zie onderstaande paragraaf) van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- artikel 12:* Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
- artikel 13:* Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Voortplantingsplaatsen en andere vaste rust- en verblijfplaatsen

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Ffwet worden bijvoorbeeld verblijven van vleermuizen of voortplantingswateren van de Rugstreeppad *Bufo calamita* gerekend. Ook de functionele omgeving van een verblijf kan een beschermde status hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau.

Alle inheemse broedvogels en hun nesten mogen niet worden verstoord tijdens het broeden. Voor enkele vogelsoorten geldt dat de broedlocaties dermate belangrijk zijn voor de soort dat deze jaarrond zijn beschermd, dus ook buiten het broedseizoen zijn hier de verbodsbepalingen van artikel 11 van kracht. In 2009 is een aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogels opgesteld (Ministerie van LNV 2009). Deze jaarronde bescherming krijgen bijvoorbeeld nesten van honkvaste koloniebroeders, nesten van anderszins zeer honkvaste soorten, soorten afhankelijk van bebouwing of vogels die ieder jaar gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om boomnesten die worden gebruikt door roofvogels en uilen waaronder Buizerd *Buteo buteo* en Ransuil *Asio otus*, en vogels die aan menselijke bebouwing zijn gebonden als Gierzwaluw *Apus apus*, Huismus *Passer domesticus* en Kerkuil *Tyto alba*. Wanneer bij werkzaamheden de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats gegarandeerd kan worden is geen ontheffing nodig. Wanneer dit niet mogelijk is dient ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Beschermingsregimes

Het soortbeschermingsdeel van de Europese Habitatrichtlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet is een groot aantal in Nederland voorkomende planten en dieren opgenomen waarop de hier boven genoemde verbodsbepalingen van toepassing zijn. Later zijn deze soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Deze driedeling is als volgt:

- Tabel 1. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (de zogenaamde lichte toets).
- Tabel 2. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)
- Tabel 3. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig. Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.

Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 en de soorten vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (onder meer alle Nederlandse vleermuissoorten) wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn). De uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Gunstige staat van instandhouding

Het criterium 'gunstige staat van instandhouding' is van toepassing wanneer soorten uit tabel 2 en 3 van de Ffwet of Bijlage IV van de Habitatrichtlijn voorkomen, op locaties waar activiteiten gaan plaatsvinden die een wezenlijk negatief effect kunnen hebben op de aanwezige populaties van deze soorten. Deze 'gunstige staat van instandhouding van de soort' mag niet in het geding komen. Voorwaarden waaraan hiertoe voldaan

moeten worden staan in de Habitatrichtlijn benoemd. De 'staat van instandhouding' wordt als 'gunstig' beschouwd wanneer:

- Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven en
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op langere termijn in stand te houden.

Mitigatie & Compensatie

Voor eventueel verlies van leefgebied van beschermde soorten op plaatsen waar ruimtelijke inrichting of ontwikkeling plaatsvindt, dient compensatie plaats te vinden, hetgeen kan inhouden dat er elders geschikt leefgebied wordt gecreëerd ten gunste van de soort. Daarnaast dienen mitigerende maatregelen te worden genomen waarmee de schade aan de aanwezige populatie tijdens werkzaamheden wordt beperkt.

Zorgplicht

In de Ffwet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2), een algemeen geldende fatsoensnorm voor de omgang met flora en fauna. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen zo weinig mogelijk nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. Wanneer men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat werkzaamheden nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen hebben, dient men dit, mits redelijkerwijs mogelijk, te vermijden of deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien onvermijdelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat. De genoemde drie items: mitigatie, compensatie en Zorgplicht, zijn algemene voorwaarden ter verkrijging van een eventuele ontheffing van de verbodsbepalingen in de Ffwet.